

Een duwtje in de rug

Mestintermediairs willen samen werken aan een beter imago van de sector

Mestintermediairs balen van het negatieve imago dat de sector heeft gekregen. Ze vinden de regelgeving rond mest te streng, te ingewikkeld en de normen te laag. Fraude met monsters vinden ze onacceptabel. Dit blijkt uit een onderzoek van bureau Duwtje naar de houding van intermediairs. Trots zijn ze juist op het feit dat ze het werk samen gedaan krijgen en op het werken in een veelzijdige en onmisbare sector.

De afgelopen weken voerde bureau Duwtje een onderzoek uit naar het imago van de mestintermediairs. Hiervoor zijn literatuur en onderzoeken bestudeerd, zijn een aantal werkbezoeken afgelegd en interviews afgenomen. Ook is onder

de mestintermediairs een enquête uitgezet. De informatie uit het literatuuronderzoek en de vijf werkbezoeken zijn getoetst in de enquête, die is verzonden naar circa 600 e-mailadressen. De respons was met 23 procent behoorlijk

95 procent van de intermediairs vindt mest achter laten op een andere plaats dan op mestbon onacceptabel.

hoog voor deze manier van enquêteren. 91 procent van de respondenten was man, 9 procent was vrouw. 81 procent van de respondenten was ondernemer, 19 procent was medewerker. 65 procent van de respondenten was tussen de 40 en 60 jaar. 46 procent van de respondenten kwam uit Zuid-Nederland, 32 procent uit Midden-Nederland en 22 procent uit Noord-Nederland.

Normen te laag

Zowel in de interviews als in de enquête geven mestintermediairs aan dat zij de wetgeving rond mest te streng en te ingewikkeld vinden. Veel te veel regels, die ook iedere keer weer veranderen, waardoor je steeds weer opnieuw moet investeren en leren omgaan met de nieuwe regels. Ook geven ze aan dat klanten vaak klagen over de regels en bemoeizucht van de overheid. De druk van de regelgeving wordt het meest ervaren in Zuid-Nederland (81,3 procent) en iets minder in Midden- (62,2 procent) en Noord-Nederland (53,3 procent). De regeldruk maakt in de ogen van deze mestintermediairs het werk minder leuk.

Alle regio's vinden de fosfaatnormen te streng. De intermediairs vinden dat deze verkeerd worden vastgesteld en dat werkt fraude in de hand, omdat ze een kleine overbesteding landbouwkundig verantwoord achten. Ze vinden dat de gebruiksnormen moeten worden gebaseerd op de onttrekking van de gewassen en niet op onderzoeken van meer dan tien jaar geleden. Frustrerend vinden de intermediairs ook dat ze dierlijke mest moeten afvoeren, terwijl de klanten kunstmest moeten aankopen om aan de bemestingsbehoefte van de gewassen te voldoen. "Geen kunstmest gebruiken waar het met dierlijke mest kan. Kunstmest maken kost veel energie en mestverwerking en transport ook", stellen de intermediairs. Tegenstellingen in beleid en regelgeving die transporteurs duidelijk ergeren. Hieruit blijkt volgens Duwtje dat mestintermediairs wel oog hebben voor het milieu en daarmee ook rekening willen houden.

Oneerlijke concurrentie

De mestintermediairs ervaren veel concurrentie. Hierin speelt de prijsdruk een belangrijke rol, maar ook de oneerlijke concurrentie door frauderende collega's ergert de bedrijven. De intermediairs voelen zich daar vaak machteloos onder. Opvallend is dat de druk het meest wordt ervaren bij het aanwenden van mest in Midden- (49 procent) en Noord-Nederland (40 procent). Bij het ophalen van de mest wordt de meeste druk ervaren in Zuid-Nederland (38 procent).

Uit de enquête komt geen duidelijk beeld naar voren over de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). De pak-kans wordt niet groot en niet klein geacht en de mestintermediairs vinden de NVWA niet sterk aanwezig in de eigen omgeving. Ook is er geen duidelijke mening of de NVWA nu meer of minder moet controleren. Dit in tegenstelling tot de interviews, waarin nadrukkelijk naar voren kwam dat de NVWA veel (pro)actiever moet zijn. De intermediairs zijn duidelijk teleurgesteld in de NVWA omdat een reactie op zaken die verkeerd gaan zo lang uitblijft. Hierdoor woekert het gesjoemel gewoon door.

Meer actie CUMELA

Na de media-aandacht voor mestfraude in 2017 zijn de mestintermediairs positief over de stappen die minister Schouten heeft gezet. Vooral intermediairs in Noord- en Midden-Nederland vinden dit. Bijna de helft van de mestintermediairs is positief over de manier waarop CUMELA heeft gereageerd op deze situatie. Bijna een kwart van de mestintermediairs vindt echter dat CUMELA meer voor de belangen van de correct werkende mestintermediairs had moeten opkomen en duidelijker stelling had moeten nemen tegen de ongenueanceerde verhalen. Dit trekken we ons als CUMELA natuurlijk aan, onder andere door het uitvoeren van dit onderzoek, maar ook door goed gedrag meer aandacht te geven.

Gevraagd naar redenen voor sjoemelen geeft een derde tot een kwart van de mestintermediairs aan dat dit komt doordat "de overheid ons oneerlijk behandelt". "Anderen doen het ook, waarom zou ik het dan niet doen" en "Als de kans er ligt..." In Zuid-Nederland wordt daarnaast ook vaak aangegeven te sjoemelen om "het bedrijf te redden".

Sommige verkeerde gedragingen worden eerder geaccepteerd dan andere. Opvallend is dat het uitrijden van mest over bevroren grond en het verder gaan met een transport terwijl de AGR/GPS in storing is (zonder dit te melden) door ruim 20 procent van de mestintermediairs acceptabel wordt gevonden. Ruim 60 procent van de mestintermediairs vindt daarentegen dat dit echt niet kan.

Bij zaken als het heropenen van mestmonsters, mest achterlaten op een andere plek dan op papier staat en het manipuleren van het gewicht geeft ruim 95 procent aan dat dit

echt niet kan. Slechts twee procent vindt dit nog acceptabel. Hieruit blijkt dat het overgrote merendeel van de sector fraude niet acceptabel vindt. Er is dus sprake van een positief normbesef.

Volgens de mestintermediairs wordt het imago gestempeld door woorden als 'regels', 'sjoemelen' en 'gedoe'. Als er wordt gevraagd waarop ze trots zijn, springen woorden als 'eerlijk' en 'net' eruit. De mestintermediairs zijn er trots op dat ze het werk samen voor elkaar kunnen krijgen. Ze werken hard en doen dat graag. De uitdaging zit er in om in een korte tijd heel veel werk te kunnen verzetten. Ze genieten ervan om de klant te ontzorgen en het is leuk om een schakel te zijn in een netwerk dat vraag en aanbod van mest bij elkaar brengt. De intermediairs kiezen bewust voor deze sector vanwege het werken met mooie machines in de natuur, waarbij je bijdraagt aan de voedselproductie. Ook zien ze de distributie van mest als een mooie manier om van 'afval' een waardevol product te maken, waar de gewassen goed van groeien en waarmee ze tegelijk de veehouders helpen om op een juiste wijze hun mestoverschot af te zetten.

Gedragsmodel

Om gedrag van mensen in allerlei situaties te verklaren, gebruikt bureau Duwtje een gedragsmodel. Dit model bevat vier knoppen waaraan kan worden gedraaid om gedrag te sturen. Dat zijn mogelijkheden, normen, motivatie en weerstand. We zetten frauderend gedrag hier eens tegen af.

Uit het onderzoek blijkt dat voor het doelbewust frauderen veel kennis en vaardigheden nodig zijn, maar daarnaast ook intelligentie om gaten en zwaktes in het systeem te ontdekken en te gebruiken. Ook moet iemand stressbestendig zijn en goed kunnen liegen. De persoon moet echter ook fraude-mogelijkheden ervaren en een lage pakkans inschatten.

Verder spelen persoonlijke en sociale normen een rol. Vindt de persoon zelf dat het acceptabel is om te sjoemelen? In een

sector waar vaak de grens van wat mag wordt opgezocht, wordt ook de persoonlijke norm wat lossier, concludeert Duwtje. "We rijden toch allemaal wel eens door rood." Een veel gehoorde rechtvaardiging is dat iedereen het doet. De persoon laat daar zijn of haar keuzes van afhangen. Ook rechtvaardigt iemand het verkeerde gedrag voor zichzelf door de strenge regels en te lage normen.

Mensen worden gemotiveerd door iets waar ze persoonlijk trots op zijn. In onze sector is dat het werken met mooie machines en met elkaar onder tijdsdruk. Er is echter ook motivatie vanuit de omgeving en omstandigheden. Eén van de sterkste motivatoren is geld, waarbij wij erg bang zijn om iets te verliezen. Financiële druk op het bedrijf of op de persoon leidt dan al snel tot verkeerd gedrag.

Uitstelgedrag

Dan zijn er nog drie soorten weerstanden die goed gedrag in de weg kunnen staan. Allereerst gaat dat over uitstelgedrag. Dit kan een rol spelen bij het zelf iets doen aan het negatieve imago van de sector. We vinden wel dat het zou moeten, maar we blijven passief.

Ten tweede gaat het over het ervaren van vrijheidsbeperking. Als we iets 'moeten', gaan onze haren overeind staan. Zo roepen de mestregels veel weerstand op; "Wij worden oneerlijk behandeld - te lage bemestingsnormen - en dus mogen wij sjoemelen."

Ten derde gaat het om de weerstand van het twijfelen. Hierbij wordt geen redelijk gesprek gevoerd over nut en noodzaak, maar worden allerlei twijfels aangegrepen om de discussie over de inhoud van de regels aan te gaan.

Imago veranderen

De belangrijkste conclusies van het onderzoek zijn:

- 100 procent van de mestdistributeurs vindt de wet- en regelgeving te streng en ervaart hoge druk hiervan.
- Fraude vraagt specifieke eigenschappen, zoals stalen zenuwen en een volledig hierop ingericht werkproces.
- Sjoemelen wordt gerechtvaardigd door de druk van de regelgeving en de norm 'anderen doen het ook'
- Een deel van de mestdistributeurs is teleurgesteld in de opstelling van CUMELA gedurende de mediastorm.
- Breed leeft de zorg over het imago van de sector.

Bureau Duwtje gaat op basis van het onderzoek nu materiaal ontwikkelen waardoor mestdistributeurs merken dat ze iets kunnen veranderen aan het imago van de sector. Dit helpt hen om daar persoonlijk en samen met hun personeel ook verantwoordelijkheid voor te nemen. CUMELA Nederland en de mestdistributeurs gaan samen uitdragen dat zij hun stinkende best doen!

Ondernemers dragen dan trots uit: ze benadrukken de eerlijke sector en ervaren steun van CUMELA.

TEKST: Hans Verkerk, secretaris sectie Meststoffendistributie

FOTO'S: Duwtje

In elke situatie kun je door gedrag te beïnvloeden, komen tot een betere uitkomst.

